

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Президент Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

Сергій КВІТ

15 » травня 2022 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

**для здобуття ступеня магістра за спеціальністю
054 «Соціологія»
(галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»;
освітньо-наукова програма: «Соціологія»)**

Схвалено
Вченою радою
факультету соціальних наук і соціальних технологій
(протокол № 5 від 19 травня 2022 р.)

КИЇВ – 2022

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахове вступне випробування за спеціальністю 054 «Соціологія» (освітньо-наукова програма: «Соціологія») передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2022 р. для тих абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня магістра.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 054 «Соціологія» має за мету з'ясування рівня професійних компетенцій, теретичних знань і практичних навичок абітурієнтів з базових соціологічних дисциплін (загальної соціології та галузевих соціологій, методології та методів соціологічних досліджень, методів аналізу соціологічних даних), визначення їхньої готовності до засвоєння відповідної освітньої програми магістерського рівня.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 054 «Соціологія» проводиться **дистанційно в режимі онлайн на платформі Microsoft Teams** (дивись Додаток 11 до Правил прийому) і складається з двох частин:

1) письмової у формі онлайн-тестування (доступ за покликанням надається на початку онлайн-зустрічі в MSTeams);

2) онлайн-співбесіди на основі тексту попередньо надісланої дослідницької пропозиції.

Тестування передбачає виконання 30 завдань закритого формату, зокрема:

- 10 – з методології та методів соціологічних досліджень;
- 20 – з методів аналізу даних;

Загальна кількість тестових завдань – 30.

Загальний час на виконання завдань – 80 хвилин.

Зразки тестових завдань:

1. До документів відносяться:

1. поштові марки
2. законодавчі акти
3. статистичні дані
4. все перераховане

2. Головна перевага телефонного опитування — це:

1. швидкість проведення опитування
2. високий response rate
3. можливість використовувати складні анкети
4. мінімізація впливу інтерв'юера

3. Мода та медіана розподілу відповідей належать до:

1. Мір надійності
2. Мір центральної тенденції
3. Мір варіації
4. Мір зв'язку

Дослідницька пропозиція

Разом з документами до вступу абітурієнти подають дослідницьку пропозицію свого майбутнього магістерського дослідження. Обсяг пропозиції – до 20 тис. друкованих знаків (з пробілами). Параметри комп'ютерного набору: шрифт – Times New Roman,

розмір – 14, міжрядковий інтервал –1,5). Поля стандартні: верхнє, нижнє і праве поле – 1,5 см, лїве поле – 2,5 см. Нумерація сторїнок – у верхньому правому кутї (титульний аркуш не нумерується). Електронну версїю пропозиції абїтурїєнти надсилають на електронну адресу вїдповїдального за прийом документїв члена кафедри (доц. Катерина Мальцева maltsevaKS@ukma.edu.ua). У вїдповїдь абїтурїєнт отримує покликання на онлайн-зустрїч на платформї MSTeams.

Дослїдницька пропозиція оцїнюється фаховою атестаційною комїсією за її змїстом, вмїнням сформулювати актуальнїсть задуманого дослїдження, продуманїстю складеної програми дослїдження (в тому числї, оригїнальнїстю дослїдницького дизайну) та методологїчною їнноваційнїстю запланованого для реалїзації дослїдження. Комїсія також враховує практичну можливїсть здїснення заявлених проєктїв в межах магїстерської програми пїд керївництвом одного з викладачїв кафедри.

Спївбесїда на основї дослїдницької пропозиції проводиться пїсля закїнчення письмової частини їспиту (виконання тестових завдань) на платформї MSTeams.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Питання з методологїї та методїв соціологїчних дослїжень:

1. Структура та функції програми в соціологїчному дослїдженнї.
2. Проблеми, об'єкт та предмет дослїдження.
3. Висування мети дослїдження як орієнтування на його кїнцевий результат. Теоретико-прикладнї та практичнї цїлї дослїдження. Задачі дослїдження: основна, часткова, додаткова. Методичнї задачі.
4. Концептуалїзація понять як процедура тлумачення, уточнення змїсту понять, що складають концептуальну схему дослїдження.
5. Операціоналїзація понять - перехїд вїд теоретичного до емпїричного рївня.
6. Валїднїсть та надїйнїсть соціологїчної їнформації.
7. Гїпотеза - головнїй методологїчний їнструмент соціологїчного дослїдження. Теорїя та гїпотеза. Гїпотеза вихїдна та гїпотеза-наслїдок. Описовї та пояснюючі гїпотези.
8. Поняття генеральної та вїбїркової сукупностей.
9. Репрезентативнїсть соціологїчної їнформації.
10. Випадкова та систематична помилки репрезентативностї.
11. Розрахунок об'єму вїбїрки.
12. Розрахунок похибки простої випадкової вїбїрки.
13. Типи вїдбору – випадковий, систематичний, квотний.
14. Проста випадкова та систематична вїбїрки.
15. Стратифїкована та кластерна вїбїрки.
16. Регїональнї багатоступеневї вїбїрки.
17. Класифїкація методїв збору соціологїчної їнформації.
18. Класифїкація методїв опитування.
19. Їнтерв'ю - способи органїзації робїт, процедура та їнструмент опитування. Можливї змїщення, їх оцїнювання та усунення.
20. Конструювання анкети. Можливї змїщення в їнформації, їх усунення.
21. Шкали Лайкерта та Терстоуна.
22. Шкала Богардуса. Семантичний диференціал.
23. Претест. Методичнї особливостї проведення претесту. Програма навчання їнтерв'юерїв. Способи контролювання роботи їнтерв'юерїв.

24. Телефонне опитування. Процедура та інструмент. Переваги та вади. Використання комп'ютерів (телефонне інтерв'ю, що асистується комп'ютером).
25. Поштове опитування.
26. Пресове опитування, його недоліки. Поєднання поштового опитування з інтерв'ю.
27. Спостереження. Включене та невключене спостереження. Проблеми впливу на процес, що вивчається, та етика дослідження. Задачі, що розв'язуються цим методом, його зв'язок з іншими методами збору інформації.
28. Аналіз документів. Види аналізу. Якісний аналіз. Типи документів.
29. Аналіз якісний та кількісний. Задачі та особливості якісного аналізу. "Зовнішній" та "внутрішній" аналіз. Ознаки довіри до інформації.
30. Контент-аналіз. Особливості контент-аналізу. Переваги та вади. Процедура. Категорії, одиниці аналізу та одиниці рахування.
31. Організація дослідження. Кадрове забезпечення. Строки дослідження, графік робіт. Матеріально-технічне забезпечення (комп'ютери, програми тощо).
32. Загальна характеристика якісних методів.
33. Співвідношення якісних та кількісних методів.
34. Вибірка в якісному дослідженні.
35. Типи інтерв'ю в якісному дослідженні.
36. Принципи організації і проведення фокус-груп.
37. Біографічний метод в якісному соціологічному дослідженні.

Питання з методів аналізу соціологічних даних:

1. Застосування математичних методів в соціології. Простий та багатовимірний аналіз.
2. Вимірювання соціальних змінних.
3. Типи шкал за рівнем вимірювання.
4. Таблиця одновимірного розподілу. Міри центральної тенденції та міри варіації.
5. Побудова таблиць одновимірного розподілу. Обчислення мір центральної тенденції та варіації.
6. Двовимірна таблиця та обчислення коефіцієнту хі-квадрат.
7. Побудовані на хі-квадрат коефіцієнти. Коефіцієнти зв'язку, що базуються на зменшенні помилки передбачення.
8. Коефіцієнти зв'язку для порядкових шкал.
9. t-критерій Ст'юдента для однієї, незалежних та пов'язаних вибірок.
10. Непараметричні методи в аналізі соціологічної інформації.
11. Однофакторний дисперсійний аналіз.
12. Двофакторний дисперсійний аналіз. Поняття статистичної взаємодії.
13. Значущість різниці відсотків
14. Перевірка статистичних гіпотез.
15. Значущість коефіцієнтів кореляції Пірсона.
16. Основні поняття регресійного аналізу.
17. Процедура проведення та інтерпретації результатів простого регресійного аналізу.
18. Використання категоріальних змінних в регресійному аналізі.
19. Процедура проведення та інтерпретації результатів багатовимірного регресійного аналізу.
20. Основні поняття факторного аналізу.
21. Методи ротації в факторному аналізі. Визначення навантажень кількості факторів.
22. Призначення та основні етапи дискримінантного аналізу.
23. Багатовимірне шкалювання.
24. Ієрархічний кластерний аналіз.

25. Кластерний аналіз – метод К-середніх.
26. Логістична регресія.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Методологія та методи соціологічних досліджень:

1. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування. – К.: "Видавничий дім "КМА", 2017.
2. Панина Н.В. Технология социологического исследования. – К., 1998.
3. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описания, объяснения, понимание социальной реальности. – М., 1998.
4. Babbie E. The Practice of Social Research. - Chapman University, 2010, 12-th Edition.
5. Ковалев Е.М., Штейнберг Н.Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. – М.: 1999.
6. Семенова В. В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию. – М., 1998.

Методи аналізу соціологічних даних:

1. Бююль А., Цёфель П., SPSS версия 10. СПб.: ООО "ДиаСофтЮП", 2001.
2. Крыштановский А.О. Анализ социологических данных с помощью пакета SPSS. М.: ИД ГУ ВШЭ, 2006.
3. Наследов А. IBM S P S SStatistics 20 и AMOS: профессиональный статистический анализ данных. — СПб.: Питер, 2013.
4. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. К.: Видавничий дім "КМ Академія", 2004.
5. Пациорковский В.В., Пациорковская В.В. SPSS для социологов. Учебное пособие. - М.: ИСЭПН РАН, 2005.
6. Сигел Э. Практическая бизнес-статистика. М.: Издательский дом «Вильямс», 2004.
7. Хили Дж. Статистика. Социологические и маркетинговые исследования. – Киев: ООО «ДиаСофтЮП», СПб.: Питер, 2005
8. Field A. Discovering Statistics Using SPSS (2nd edition). London: Sage, 2005.
9. Norusis M. SPSS 16.0 Guide to Data Analysis (2nd Edition), 2008.

Довідкова література:

1. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. – К.: Український Центр духовної культури, 1998.
2. Scott, John and Marshall, Gordon. A Dictionary of Sociology (3 rev. ed.) – Oxford University Press, 2015. On-line edition: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199533008.001.0001/acref-9780199533008>

Інтернет-ресурси:

1. IBM SPSS Statistics 24
BriefGuidefile:///C:/Users/user2708/Downloads/IBM SPSS Statistics Brief Guide.pdf
2. A Student's Guideto Interpreting SPSS
Outputfor BasicAnalyses<https://www.icpsr.umich.edu/files/instructors/InterpretingSPSSOutput2016.pdf>

3. Getting Started in Data Analysis: Stata, R, SPSS, Excel: SPSS
<https://libguides.princeton.edu/c.php?g=84085&p=544076>
4. Statistical Methods For The Social Sciences https://www.researchgate.net/publication/322681991_STATISTICAL_METHODS_FOR_THE_SOCIAL_SCIENCES
5. SPSS tutorials <https://libguides.library.kent.edu/SPSS/home>
6. Concepts & Application of Inferential Statistics <http://vassarstats.net/textbook/>
7. SPSS links <http://core.ecu.edu/psyc/wuenschk/SPSS.htm>
8. Social Science Research & Instructional Center <http://ssric.org/node/494>

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати фахового вступного випробування за спеціальністю 054 «Соціологія» (освітня програма: «Соціологія») оцінюються за **200-бальною шкалою**.

Фахове випробування з соціології має комбіновану структуру та складається з письмового іспиту в формі тестування та співбесіди на основі попередньо поданої дослідницької пропозиції.

Загальна оцінка за фахове випробування – **максимально 200 балів**. З них:

- письмове тестування (блоки з методології та методів аналізу соціологічних даних на **30 питань**) – **максимально 90 балів**;
- дослідницька пропозиція (та співбесіда на її основі) – **максимально 110 балів**.

Письмове виконання тестових завдань передбачає розв'язування питань з **двох блоків** завдань, кожне з яких оцінюється в 3 бали:

- блок з методології та методів соціологічних досліджень (10 тестових завдань),
- блок з методів аналізу соціологічних даних (20 тестових завдань).

Час виконання тестових завдань – 80 хвилин.

Загальна кількість тестових завдань у обох блоках – 30.

Загальна кількість балів за тестові завдання – максимально 90 балів.

Дослідницька пропозиція

Разом з документами до вступу абітурієнти подають дослідницьку пропозицію свого майбутнього магістерського дослідження. Обсяг пропозиції – до 20 тис. друкованих знаків (з пробілами). Параметри комп'ютерного набору: шрифт – Times New Roman, розмір – 14, міжрядковий інтервал – 1,5). Поля стандартні: верхнє, нижнє і праве поле – 1,5 см, лівє поле – 2,5 см. Нумерація сторінок – у верхньому правому куті (титульний аркуш не нумерується). У пропозиції мають бути чітко промарковані такі рубрики:

- вступ, де розкриваються основні категорії роботи, актуальність теми та наукова цінність запланованого дослідження, дослідницькі питання, та робочі гіпотези чи очікування (максимум 3 сторінки);
- огляд літератури з проблематики, що дозволяє оцінити внесок запланованого дослідження з огляду на результати вже опублікованих теоретичних розробок чи емпіричних знахідок зарубіжних та вітчизняних науковців (максимум 4 сторінки для емпіричних проектів, 6 - для історико-теоретично зорієнтованих робіт);
- методологічна частина (для емпіричних проектів), де розкриваються принципи формування вибірки, необхідної для запланованого дослідження, та обґрунтовуються заплановані для реалізації обробки даних аналітичні процедури (максимум 2 сторінки);
- список джерел, оформлений за стилем APA (максимум 1 сторінка).

Комісія також враховує практичну можливість здійснення заявлених проєктів в межах магістерської програми під керівництвом одного з викладачів кафедри. Очікується,

що абітурієнт ознайомився з науковою роботою членів кафедри і орієнтується на наукову співпрацю з її конкретним викладачем/викладачкою, чий науковий інтерес та публікації співпадають з потребами проекту, запланованого абітурієнтом.

Максимальна оцінка пропозиції – 110 балів.

Критерії оцінювання дослідницької пропозиції

Під час співбесіди очікується, що абітурієнт буде брати участь в обговоренні своїх наукових інтересів, які він/вона планує переслідувати впродовж двох років навчання на МП Соціологія в НаУКМА під науковим керівництвом одного з членів кафедри соціології. Дослідницька пропозиція оцінюється фаховою атестаційною комісією за її змістом, структурованістю, вмінням сформулювати актуальність задуманого дослідження, продуманість складеної програми дослідження (в тому числі, оригінальність дослідницького дизайну) та методологічною іноваційністю запланованого для реалізації дослідження. Відповідно, під час співбесіди абітурієнт матиме можливість представити членам комісії свою аргументацію для проведення дослідження, міркування щодо різних етапів та елементів програми дослідження, і бути готовим відповідати на запитання стосовно цих аспектів запланованої роботи.

В контексті обговорення можливих напрямків запланованого майбутнього магістерського дослідження абітурієнт має продемонструвати:

- глибоке знання програмного матеріалу з соціологічних навчальних дисциплін, особливо з загальної соціології, методології та методів соціологічних досліджень дисциплін, методів аналізу соціологічних даних, теорії та історії соціології, структури суспільства;
- вміння аналізувати й оцінювати соціальні факти, явища, події, феномени, соціальні й суспільні зміни та тенденції послуговуючись теоретичними й практичними поняттями та категоріями соціології, використовуючи теоретичні й емпіричні моделі.
- вміння застосовувати та інтерпретувати результати емпіричних соціологічних досліджень.
- знання фахової термінології, володіння науковим стилем, володіння письмовою та розмовною українською мовою, достатній рівень грамотності, знання з орфографії, синтаксису, пунктуації та стилістики української мови, вміння аргументувати свою точку зору українською мовою.

Абітурієнт вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю 054 «Соціологія» (освітня програма: «Соціологія»), якщо сумарна оцінка за виконання обох складових завдання становить **100-200 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка становить **0-99 балів**, абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 054 «Соціологія» (освітня програма: «Соціологія»).

V. АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИПРОБУВАННЯ

5.1. Вступне випробування проводиться дистанційно з паралельною онлайн-присутністю вступника під час проходження іспиту на платформі **Microsoft Teams** з обов'язково увімкненою камерою.

Початок вступного випробування визначається розкладом вступних випробувань. Вступник повинен зайти на платформу та пройти процедуру ідентифікації (приблизно за 30 хвилин до початку).

У разі початку повітряної тривоги вступник має терміново повідомити членів комісії в чаті MS Teams групи. Іспит для цього вступника буде скасовано, а у вступника з'являється можливість скласти іспит у резервний час згідно з графіком.

5.2. Для реєстрації вступника на вступний іспит буде використана поштова скринька, яку вступник зазначив у своєму електронному кабінеті вступника.

5.3. Вступник отримує запрошення на пошту, вказану при реєстрації в електронному кабінеті вступника. Адміністрація НаУКМА не несе відповідальності за помилку в адресі електронної скриньки вступника, яка використовується для авторизації.

5.4. Приймальна комісія додає вступників до екзаменаційних груп відповідно до поданих заяв.

5.5. У день проведення випробування вступник долучається до відеоконференції під власним прізвищем, ім'ям та іменем по батькові повністю з обов'язково увімкненою камерою.

5.6. Вступник проходить ідентифікацію через представлення документу, який офіційно підтверджує особу вступника.

5.7. Вступник проходить вступне випробування з постійно увімкненою камерою. У разі, якщо камера буде вимкнена, екзаменаційна комісія не буде брати до розгляду результати вступного випробування.

5.8. При виникненні питання вступник може поставити його через чат зустрічі або вголос, «піднявши руку».

5.9. Мікрофони під час проходження тестування будуть вимкнені та за потреби вмикатимуться членами комісії.

5.10. Під час проведення ідентифікації вступників та тестування буде відбуватись запис.

5.11. Результати вступного іспиту Приймальна комісія оприлюднює протягом доби після завершення іспиту на сайті Приймальної комісії.

Голова фахової атестаційної комісії

К. С. Мальцева